Chapter - 3
गोदाहनम्

गोदाहनम् पाठ के प्रश्न उत्तर
एकपदेन उत्तरं लिखत –
(क) मल्लिका पूजार्थं सखीभि: सह कुत्र गच्छति स्म ?
उत्तरम् – काशीविश्वनाथमन्दिरं

(ख) उमाया: पितामहेन कति सेटकमितं दुग्धम् अपेक्ष्यते स्म ?
उत्तरम् – त्रिशत

(ग) कुम्भकार: घटान् किमर्थं रचयति ?
उत्तरम् – जीविकाहेतु:।

(घ) कानि चन्दनस्य जिह्वालोलुपतां वर्धन्ते स्म ?
उत्तरम् – मोदकनि

(ङ) नन्दिन्या: पादप्रहारै: क: रक्तरंजितं अभवत् ?
उत्तरम् – चन्दन:।

2. पूर्ण वाक्येन उत्तरं लिखत –
(क) मल्लिका चन्दनच्श्र मासपर्यन्तं धेनोः कथम् अकुताम् ?
उत्तरम् – मल्लिकाच्श्र चन्दन मासपर्यन्तं दुग्धदोहनं विहाय केवलं नन्दिन्या: सेवाम् एव अकुरुताम्।

(ख) काल: कस्य रसं पिबति ?
उत्तरम् – क्षिप्रम् अक्रियमणस्य आदानस्य कर्तव्यस्य च कर्मण: तद्रसं काल: पिबति।

(ग) घटमूल्यार्थांं यदा मल्लिका स्वाभूषणं दातुंं प्रयतते तदा कुम्भकार: किं वदति ?
उत्तरम् – "पुत्रिके ! नाहं पापकर्म करोमि। कथमपि नेच्छामि त्वाम् आभूषणविहीनां कर्तुम्। नयतु यथाभिलषितान् घटान्। दुग्धं विक्रीय एव घटमूल्यम् ददातु।

(घ) मल्लिका किं दृष्टा धेनो: ताडनस्य वास्तविकं कारणं ज्ञातम् ?
उत्तरम् – मल्लिका दृष्ट्वा यत्, मासपर्यन्तं धेनो: दोहनं न कृतम्। अत: सा पीडाम् अनुभवति। इति धेनो: तडानस्य वास्तविकं कारणं अस्ति।

(ङ) मासपर्यन्तं धेनो: आदोहनस्य किं कारणमासीत् ?

उत्तरम् – मासपर्यन्तं धेनो: आदोहनस्य कारणं अस्ति यत् मासान्ते एक: महोत्सवाय त्रिशत – सेटकपरिमितं दुग्धम् विक्रय चन्दनेन धनिक: भवितुं इति चिन्तयित्वा स: मासपर्यन्तं दुग्धदोहनं न् करोति।

3. रेखांकित आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत –

(क) मल्लिका सखीभी: सह धर्मयात्रायै गच्छति स्म।
उत्तरम् – मल्लिका कै: सह धर्मयात्रायै गच्छति स्म ?

(ख) चन्दन: दुग्धदोहनं कृत्वा एव स्वप्रातराशस्य प्रबन्धम् अकरोत्।
उत्तरम् – चन्दन: दुग्धदोहनं कृत्वा एव कस्य प्रबन्धम् अकरोत्

(ग) मोडकानि पूजानिमित्तानि रचितानि आसन्।
उत्तरम् – कानि पूजानिमित्तानि रचितानि आसन् ?

(घ) मल्लिका स्वपतिं चतुरतमं मन्यते।
उत्तरम् – मल्लिका स्वपतिं कीदृशं मन्यते ?

(ङ) नन्दिनी पदाभ्यांं तदयित्वा चन्दनं रक्तरंजितं करोति।
उत्तरम् – का पदाभ्यांं तदयित्वा चन्दनं रक्तरंजितं करोति ?

4. मञ्जूषाया: सहायता भावार्थे रिक्तस्थानानि पुरयत –

गृहव्यवस्थायै, उत्पादयेत्, समर्थक:, धर्मयात्राया:, मङ्गलकामनाम्, कल्याणकारिण:।।
यदा चन्दन: स्वपत्न्या काशीविश्वनाथं प्रति **धर्मयात्राया:** विषये जानाति तदा स: क्रोधित: न भवति यत् तस्या: पत्नी तं **गृहव्यवस्थायै** कथयित्वा सखीभि: सह भ्रमणाय गच्छति अपि तु तस्या: यात्राया: कृते **मङ्गलकामनाम्** कुर्वन् कथयति यत् तव मार्गा: शिवा: अर्थात् **कल्याणकारिण:** भवन्तु। मार्गे काचिदपि बाधा: तव कृते समस्यां न **उत्पादयेत्**। एतेन सिध्यति यत् चन्दन: नारीस्वतन्त्रताया: **समर्थक:** आसित्।

5. घटनाक्रमानुसारं लिखत –
(क) सा सखीभि: सह तीर्थयात्रायै काशीविश्वनाथंमन्दिरं प्रति गच्छति।
(ख) उभौ नंदिन्या: सर्वविधपरिचर्या कुरुत:।
(ग) उमा मासान्ते उत्सवार्थं दुधस्य आवश्यकताविषये चन्दनं सूचयति।
(घ) मल्लिका पूजार्थ मोदकानि रचयति।

(ङ) उत्सवदिने यदा दोग्धुं प्रयत्नं करोति तदा नन्दिनी पादेन प्रहरति।
(च) कार्याणि समये करणीयानि इति चन्दन: नंदिन्या: पादप्रहरेण अवगच्छति।
(छ) चन्दन: उत्सवसमये अधिकं दुग्धं प्राप्तुं मासपर्यन्तं दोहनं न् करोति।
(ज) चन्दनस्य पत्नी तीर्थयात्रां समाप्य गृहं प्रत्यागच्छति।

उत्तरम् –
(घ) मल्लिका पूजार्थ मोदकानि रचयति।
(क) सा सखीभि: सह तीर्थयात्रायै काशीविश्वनाथंमन्दिरं प्रति गच्छति।
(ग) उमा मासान्ते उत्सवार्थं दुधस्य आवश्यकताविषये चन्दनं सूचयति।
(ज) चन्दनस्य पत्नी तीर्थयात्रां समाप्य गृहं प्रत्यागच्छति।
(ख) उभौ नंदिन्या: सर्वविधपरिचर्या कुरुत:।
(छ) चन्दन: उत्सवसमये अधिकं दुग्धं प्राप्तुं मासपर्यन्तं दोहनं न् करोति।

(ङ) उत्सवदिने यदा दोग्धुं प्रयत्नं करोति तदा नन्दिनी पादेन प्रहरति।
(च) कार्याणि समये करणीयानि इति चन्दन: नंदिन्या: पादप्रहरेण अवगच्छति।

6. अधोलिखितानि वाक्यानि क: कं प्रति कथयति इति प्रदत्तस्थाने लिखत –

उदाहरणम् –	**क:/का**	**कं/काम्**
स्वामिन् ! प्रत्यागता अहम् ! आस्वादय प्रसादम् !	**मल्लिका**	**चन्दनं प्रति**
(क) धन्यवाद मातुल ! याम्यधुना।	.....	.....
(ख) त्रिसेटकमितं दुग्धम्। शोभनम्। व्यवस्था भविष्यति।	.....	.....
(ग) मूल्यं तु दुग्धं विक्रियैव दातुं शक्यते।	.....	.....
(घ) पुत्रिके! नाहं पापकर्म करोमि।	.....	.....
(ङ) देवि! मयापि ज्ञातं यदस्माभि: सर्वथानुचितं कृतम्।	.....	.....

उत्तरम् –

उदाहरणम् –	**क:/का**	**कं/काम्**
स्वामिन् ! प्रत्यागता अहम् ! आस्वादय प्रसादम् !	**मल्लिका**	**चन्दनं प्रति**
(क) धन्यवाद मातुल ! याम्यधुना।	उमा	चन्दनं प्रति

(ख) त्रिसेटकमितं दुग्धम्। शोभनम्। व्यवस्था	चन्दन:	उमां प्रति
(ग) मूल्यं तु दुग्धं विक्रियैव दातुं शक्यते।	चन्दन:	देवेशं प्रति
(घ) पुत्रिके! नाहं पापकर्म करोमि।	देवेश:	मल्लिकां प्रति
(ङ) देवि! मयापि ज्ञातं यदस्माभि: सर्वथानुचितं	चन्दन:	मल्लिकां प्रति

7. पाठस्य आधारेण प्रदत्त पदानां सन्धिं/सन्धिच्छेदं वा कुरुत –

(क) शिवास्ते =	..... +	.....
(ख) मन: हर: =	..... +	.....
(ग) सप्ताहान्ते =	..... +	.....
(घ) नेच्छामि =	..... +	.....
(ङ) अत्युत्तम: =	..... +	.....

उत्तरम् –

(क) शिवास्ते	=	शिवा:	+	ते।
(ख) मन: हर:	=	मनोहर:।		
(ग) सप्ताहान्ते	=	सप्ताह	+	अन्ते।
(घ) नेच्छामि	=	न	+	इच्छामि।
(ङ) अत्युत्तम:	=	अति	+	उत्तम:।

(अ) पाठाधारेण अधोलिखितपदानां प्रकृति-प्रत्ययं च संयोज्य/विभज्य वा लिखत –

(क) करणीयम्	=	.....	+	.....
(ख) वि + क्री +	=	.....		
(ग) पठितम्	=	.....	+	.....
(घ) ताडय् + क्त्वा	=	.....		

(ङ) दोग्धुम्	=	……..	+	……

उत्तरम् –

(क) करणीयम्	=	कृ	+	अनियर्
(ख) वि + क्री +	=	विक्रिय।		
(ग) पठितम्	=	पठ	+	क्त।
(घ) ताडय् +	=	तदयित्वा।		
(ङ) दोग्धुम्	=	दुह्	+	तुमुन्।